Використана література:

1. *Вітгенштайн Л.* Філософські дослідження / Л. Вітгенштайн // Tractatus Logico-Philosophicus. Філософські дослідження. – К. : Основи, 1995. – С. 87-309.
2. *Козлова М. С.* Аналитическая философия [Электронный ресурс] / М. С. Козлова // Новая философская энциклопедия. – Режим доступа : http://terme.ru/dictionary/879/word/analiticheskaja-filosofija
3. *Остин Дж. Л.* Виступ у загальній дискусії / Дж. Л. Остин // Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. – К. : Основи, 1998. – С. 459-461.
4. *Райл Г.* Понятие сознания [Электронный ресурс] / Г. Райл. – Режим доступа : http://psylib.org.ua/books/railg01/index.htm
5. *Росі Ж.-Ж.* Аналітична філософія / Ж.-Ж. Росі // Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. – К. : Основи, 1998. – С. 446-447.
6. *Синиця А.* Традиційна і сучасна аналітична філософія з погляду компаративістики / А. Синиця // Вісник Львівського університету. Серія: Філософські науки. – 2013. – Вип. 16. – С. 135-142.

Abstract

Structural and systemic analysis of language is important in its linguistic studies. Just as logic linguists and philosophers of his time sought to develop the perfect language that clearly and consistently explained to the world. In the analytical philosophy of language first seen in the light of the structural approach. He stimulated the construction of logical syntax, which would provide a clear description and understanding of empirical reality. A special emphasis on the study of living languages included identifying patterns of thought, achieving a clear correlation of language and reality, a clear distinction meaningful and meaningless phrases and more. Linguistics was more aimed at studying the use of words and analytic philosophy – mostly on how and why it is used. Based on these ideas of analytic philosophy unfolded speech acts research in theoretical linguistics.

Keywords: *language, analytical philosophy, linguistics, linguistic analysis.*

УДК211.133.1

Єленіна З. І.

ТЕРМІНИ ЯК МОВНИЙ ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПОНЯТТЯ

Кожна область знання характеризується своїм колом найменувань, якими слід оволодіти кожному фахівцю. Підкреслюючи важливість найменувань, слід пам'ятати про терміни, які служать для точного визначення понять з області науки і техніки. Професійне знання термінології являється елементарною умовою точності самої мови.

Ключові слова: *термінологія, мовні кліше, професійна сфера, загальнонаукові терміни, вузькопрофесійні терміни, семантичне словотворення, внутрішньогалузева омонімія.*

Словниковий склад мови дає нам можливість для вираження тих чи інших понять та для точного визначення тих чи інших предметів: відсутність визначення відомого поняття являється однією з найбільших перешкод для його передачі в мові. Зазвичай ці перешкоди долаються шляхом створення нового слова чи запозичення слова з іншої мови. Таке поповнення лексики відбувається постійно, передаючи словами все те, що з'явилося і відклалося в суспільній свідомості.

Викладаючи будь-яку тему, в першу чергу необхідно мати запас найменувань понять, які входять в коло цієї теми. Це однаковою мірою відноситься як до тем побутового характеру, так і до тем спеціального чи наукового змісту. Зрозуміло, що для того, щоб професійно говорити про будівельні матеріали, зернові культури чи польові роботи, нам потрібно знати відповідну лексику, так само як, розкриваючи будь-яке питання з фізики чи граматики, ми повинні використовувати відповідні фізичні чи граматичні мовні кліше.

Кожна область знання характеризується своїм колом найменувань, якими слід оволодіти кожному, хто має з ними справу, кожному фахівцю . Необхідність точних найменувань являється елементарною умовою точності самої мови.

Підкреслюючи важливість найменувань, слід пам'ятати про терміни, які служать для точного визначення понять з області науки і техніки і являються найвищим розрядом найменувань.

Проблемами термінології глибоко займались такі лінгвісти як А. А. Реформатський, О. С. Ахманова, В. П. Даниленко, С. В. Гринєв та інші. Більшість дослідників визнає, що термінологічність - одна з основних стильових рис наукового стилю, інформативне ядро лексики мови науки. Під терміном розуміється мовний засіб вираження спеціального поняття.

О. С. Ахманова визначає термін як "слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.п.) мови, яке створене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів".

В. П. Даниленко також дотримується точки зору, що "термін – це слово спеціальної сфери застосування, яке називає спеціальне поняття".

Словник, в свою чергу, дає таке визначення слова "термін": Термін (лат. *Terminш* "границя, кінець, межа") – це спеціальне слово чи словосполучення, що прийняте в певній професійній сфері і застосовується в особливих умовах. Термін представляє собою словесне означення поняття, яке входить в систему понять певної області професійних знань.

Приблизно такі ж визначення термінології знаходимо і в зарубіжних словниках лінгвістичних термінів. Так, а словнику Ж. Марузо термінологія визначається як система термінів, які використовуються для вираження понять, притаманних даній науці.

В словнику "Le Petit Larousse" зафіксовано наступні визначення термінології: 1. Ensemble des termes particuliers a une sciense, a un art, a un domaine, a un auteur. 2. Etude des denominations des concepts et des objets uitilises dans out el domaine du savoir.

В основі кожного терміна обов'язково лежить визначення реалії, яку він позначає, завдяки чому терміни представляють собою точну і в той же час стислу характеристику предмета чи явища. Кожна галузь знання оперує власними термінами, які й складають суть термінологічної системи даної науки.

У складі термінологічної лексики можна виділити декілька "прошарків", які відрізняються сферою застосування, особливостями об'єкту.

Перш за все, це **загальнонаукові терміни,** які використовуються в різноманітних областях знань і належать науковому стилю мови в цілому. Наприклад, такі терміни як: "експеримент", "реакція", "еквівалент", "прогнозувати", "гіпотетичний" і т.д. Такі терміни утворюють загальний понятєвий фонд різних наук та мають найбільшу частоту застосування.

Розрізняються також і **вузькоспеціальні терміни,** які закріплені за певними науковими дисциплінами, галузями виробництва, техніки, мистецтва. Наприклад, в галузі освіти: "університет", "ректор", "завуч", "залік"; в лінгвістиці: "синтаксис", "речення", "підмет", "присудок", "займенник", "прикметник"; в театрі: "прем'єра", "бельетаж", "партер", "сценічний образ"; в хореографії: "па-де-де", "адажіо", "соте", "кордебалет" і т.д. В цій термінологічності концентрується квінтесенція кожної науки.

Омонімічні терміни, тобто ті, які в різних сферах використовуються у різних, часто навіть не схожих значеннях. Наприклад: "роль", "персонаж", "баланс", "коефіцієнт" та інші.

Терміни – на відміну від слів "широкого вжитку" – всередині свого термінологічного поля зазвичай однозначні. Одне і те ж слово може бути терміном різних сфер знання, але слід зауважити, що в даному випадку це не полісемія, а омонімія.

Омонімія – одне з явищ, які притаманні всім мовам і характеризують лексико-семантичну систему кожної з них.

Омонімія термінів є досить поширеним явищем, яке помітно ускладнює роботу перекладача. Традиційно виділяється два основних типи термінів-омонімів: міжгалузеві та внутрішньогалузеві.

Міжгалузева омонімія – це терміни однієї області значення, які піддалися переосмисленню і ввійшли в терміносистему іншої науки. Для міжгалузевої омонімії характерні, по крайній мірі, дві обов'язкові ознаки: за термінами повинні бути закріплені різні дефініції, і ці терміни функціонують в різних термінологічних системах. Вчені вважають, що в більшості випадків співіснування міжгалузевих омонімів стало можливим через їх утворення від латинського кореня. Наприклад, французьке слово *"pas",* що в театральній лексиці означає танцювальний рух *(pas-de-trois),* має ряд інших перекладів: 1) крок; 2) хода; 3) поріг, сходинка; 4) вузький прохід, ущелина; 5) канал, залив.

У мові науки і техніки особливо поширена омонімія термінів саме тому, що у терміносистемах різних галузей науки і техніки широко застосовується так зване **семантичне словотворення,** коли існуючій формі слова приписується те чи інше значення. Так, наприклад, театральний термін *"герой"* – герой фільму, п'єси, спектаклю – може також означати: 1) Видатна своїми здібностями і діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в труді; 2) Людина, яка втілює основні, типові риси певного оточення, часу, певної епохи тощо; 3) Головна дійова особа літературного твору; 4) Особа, яка чим-небудь відзначилася, привернула до себе увагу.

Зрозуміло, що значною мірою характер значення таких омонімічних термінів визначається належністю оригіналу до тієї чи іншої галузі чи сфери та конкретною тематикою самого тексту оригіналу. Однак, перекладацькі помилки можуть все ж виникати у зв'язку із неправильним вибором значення омонімічного терміну із суміжної галузі науки або техніки.

Досить часто зустрічається й **внутрішньогалузева омонімія** термінів, якій характерна одна й та ж форма слова, що має різні значення в межах тієї ж самої сфери діяльності.

Прикладом внутрішньогалузевої омонімії може слугувати вже згадуваний термін *"pas",* який в хореографії може позначати: 1) Танцювальний рух; 2) Поєднання танцювальних кроків, розподілених на відому кількість тактів музики, а також на весь танцювальний номер в балеті.

Слід також зазначити, що один і той самий термін може водночас виступати одночасно терміном внутрішньогалузевої і міжгалузевої омонімії. Візьмемо для прикладу термін *"роль".* В межах театральної галузі, він може позначати: 1) Художній образ, втілюваний актором на сцені, у кінофільмі; 2) Повний текст однієї дійової особи в п'єсі. Якщо цей же термін розглянути в широкому колі вжитку, маємо наступні значення: 1) Яка-небудь робота, якесь заняття, певний вияв себе в чому-небудь; 2) Вплив кого-небудь або чого-небудь на щось, чия-небудь участь у чомусь; 3) Форма поведінки людини в тій чи ін. ситуації на виробництві, в системі суспільних або міжособових відносин; 4) Ступінь участі, міра впливу, значення в чомусь.

Все те, що було сказано про терміни і термінологію, породжує значні проблеми при їх перекладі. Переклад термінів – дуже відповідальна задача для перекладача. Але це вже тема наступної статті.

Використана література

1. *Гачев Г. Д.* Национальньїе образьі мира / Г. Д. Гачев // Отечественньїе записки. – 2002. – № 3(4).
2. *Добродомов И. Г.* Научная картина мира и мир культури / И. Г. Добродомов // Научная картина мира : сборник. – К. : Наукова думка, 1983.
3. *Маслова В. А.* Введение в лингвокультурологию / В. А. Маслова. – М. : Наука, 1997.
4. *Суродейкіна Т.* До питання про дефініцію семантичного поля (на прикладі мистецької термінології сучасної англійської мови) / Т. Суродейкіна. – Чернівці : Рута, 2000.
5. *Яковлева Е. С.* О понятий "культурная память" в применении к семантике слова / Е. С. Яковлева // ВЯ. – 1998. – № 3.